

2017 – przełomowy rok w polskiej nauce Narodowy Kongres Nauki

W ubiegłym roku Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego wspólnie z całym środowiskiem akademickim Polski rozpoczęło realizację wielkiego zadania, jakim jest stworzenie nowych podstaw prawnych funkcjonowania polskiej nauki i szkolnictwa wyższego na następne dziesięciolecie. Jest to warunek tego, aby polska nauka rozwijała się znacznie szybciej niż obecnie, aby odrobiła zapóźnienia, wpływała na rozwój i innowacyjność gospodarki, doskonaliła organizację życia społecznego i wzbogacała kulturę. Wypracowaniu rozwiązań i krytycznej analizie projektu nowego prawa o szkolnictwie wyższym służy Narodowy Kongres Nauki wraz z poprzedzającym go cyklem 9 konferencji programowych. Wyłonione w ramach konkursu „Ustawa 2.0” trzy niezależne zespoły przygotowują swoje projekty założeń ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, które wraz z dorobkiem przeprowadzonych przez zespoły konsultacji oraz konferencji programowych NKN zostaną wykorzystane w pracy nad projektem nowej ustawy. W ubiegłym roku odbyły się już trzy konferencje programowe, podczas których omawiano umiędzynarodowienie polskich uczelni, problematykę rozwoju nauk humanistycznych i społecznych oraz perspektywy współpracy nauki z gospodarką dla rozwoju innowacyjności. Tematyka i terminy kolejnych konferencji programowych są przedstawione poniżej. We wrześniu w Krakowie podczas Narodowego Kongresu Nauki odbędzie się debata nad projektem ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, który przedstawi Wicepremier, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego Jarosław Gowin.

Konferencje programowe Narodowego Kongresu Nauki w roku 2017

1. *Ścieżki kariery i rozwój młodej kadry naukowej*

26-27 stycznia 2017 r. Uniwersytet Śląski w Katowicach

2. *Doskonałość naukowa – jak równać do najlepszych*

23-24 lutego 2017 r. Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu we współpracy z PAN

Dodatkowo: Prezentacja trzech konkursowych projektów założeń do – Ustawy 2.0

1 marca 2017 r. Politechnika Warszawska

3. *Doskonałość edukacji akademickiej – jak przeorientować uczelnie na jakość kształcenia?*

29-30 marca 2017 r. Współorganizator: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

4. *Zróżnicowanie modeli uczelni i instytucji badawczych - kierunek i instrumenty zmian*

26-27 kwietnia 2017 r. Politechnika Gdańska

5. *Finansowanie nauki i szkolnictwa wyższego*

25-26 maja 2017 r. Politechnika Łódzka we współpracy z Uniwersytetem Łódzkim

6. *Ustrój i zarządzanie w szkolnictwie wyższym*

19-20 czerwca 2017 r. Uniwersytet Warszawski

NARODOWY KONGRES NAUKI

19 – 20 września 2017 r. (wtorek, środa)

Centrum Kongresowe, ICE Kraków

Więcej informacji www.nkn.gov.pl

NKN można śledzić na www.facebook.com/NarodowyKongresNauki
i <https://twitter.com/?lang=pl>

1. Ścieżki kariery akademickiej i rozwój młodej kadry naukowej

Termin: 26-27 stycznia 2017 r. (czwartek, piątek)

Współorganizator: Uniwersytet Śląski

Przyszłość polskiej nauki i szkolnictwa wyższego zależy od jakości kadry naukowej i dydaktycznej. Fundamentalną rolę w kształtowaniu tej jakości odgrywają studia doktoranckie i staże podoktorskie. Pod tym względem diagnoza sytuacji w naszym kraju nie jest korzystna. Dotyczy to zarówno samych studiów, jak i jakości doktoratów i habilitacji (przy istniejącym zróżnicowaniu między dyscyplinami i wydziałami). Trzeba podnieść poziom doktoratów i studiów doktoranckich, poprawić system uzyskiwania stopni i tytułów naukowych, doprowadzić do tego, by dyplom doktora gwarantował gruntowną znajomość i umiejętność stosowania najbardziej nowoczesnego warsztatu badawczego.

Uporządkowania wymagają dotychczasowe kryteria uzyskiwania uprawnień do nadawania stopni naukowych obecnie oparte jedynie na spełnianiu warunku minimum kadrowego, co nie zawsze gwarantuje doktorantom kształcenie na odpowiednim poziomie i w kontakcie z wysokiej jakości badaniami naukowymi..

Rozwiązać trzeba też problem interdyscyplinarności. Przełomowe odkrycia dokonywane są częstokroć ponad granicami wąsko zdefiniowanych dyscyplin. Natomiast w Polsce mury między dyscyplinami budowane są od momentu przyznawania dyplomów, po definiowanie minimum kadrowych w zakresie uprawnień.

Fundamentalną kwestią jest też polityka kadrowa uczelni. Dotyczy to systemu rekrutacji, ścieżki kariery, oceny i motywacji, oraz stopni i tytułów naukowych. Należy na nowo zdefiniować proces oceny indywidualnej pracowników naukowych i dydaktycznych, by sprzyjał on motywacji do doskonalenia zawodowego i wzrostu jakości pracy badawczej i kształcenia. Trzeba ułatwić i stymulować mobilność kadr naukowych i dydaktycznych między sektorem akademickim a pozaakademickim i między ośrodkami akademickimi w kraju i za granicą? Bardzo duże znaczenie ma wsparcie finansowe rozwoju i poziom wynagrodzeń, które mogą uzyskiwać młodzi naukowcy, zwłaszcza wyróżniający się zaangażowaniem i efektami.

2. Doskonałość naukowa – jak równać do najlepszych

Termin: 23-24 lutego 2017 r. (czwartek, piątek)

Współorganizator: Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu we współpracy z PAN

Diagnoza jest powszechnie znana: polska nauka odstaje od światowej czołówki. Słaba aktywność i wyniki w konkursach grantowych *European Research Council* są wskaźnikiem niezdolności do proponowania przełomowych programów badawczych. Niska pozycja Polski w europejskim rankingu innowacyjności jest w części skutkiem zbyt niskiego poziomu badań stosowanych i wdrożeniowych. Zwiększenie nakładów na badania naukowe, choć konieczne, jednak nie wystarczy. Potrzebna jest refleksja nad tym, jak dokonać zwrotu polskiej nauki ku badaniom przełomowym, zarówno podstawowym, jak i stosowanym.

Administracja państwowa i środowiska akademickie muszą wypracować lepsze metody interwencji w naukę; trzeba przemyśleć politykę inwestycyjną, alokację środków finansowych (w tym mechanizmy finansowego wspierania doskonałości naukowej) i działania organizacyjne. Nowy system musi inaczej traktować jednostki naukowo świetne niż „producentów punktów”, doceniać jakościowe aspekty twórczości naukowej, a nie tylko wymiar ilościowy. Poprawić trzeba system parametryzacji i kategoryzacji jednostek naukowych. Należy rozpoznać bariery instytucjonalne, które utrwalają przeciętność i zastanowić się jakie zmiany strukturalne e będą wspierać doskonałość naukową.

3. *Doskonałość edukacji akademickiej – jak przeorientować uczelnie na jakość kształcenia?*

Termin: 29-30 marca 2017 r. (środa, czwartek)

Współorganizator: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Ilościowo Polska osiągnęła sukces obejmując kształceniem na poziomie wyższym niemal połowę kolejnych roczników młodzieży. „Drugą stroną medalu” jest jednak powszechnie dostrzegana inflacja dyplomów i obniżenie ich znaczenia dla pracodawców. Środki publiczne na kształcenie studentów do tej pory dzielone były w znacznej mierze w oparciu o kryteria ilościowe, co nie sprzyjało wzrostowi jakości kształcenia; pewne działania w tym kierunku już zostały podjęte. Zmiany wymaga system oceny jakości kształcenia tak, aby by uchwycić rzeczywiste efekty, a nie sprawność w tworzeniu dokumentacji. Poprawić też należy porównywalność polskich dyplomów ukończenia uczelni na poszczególnych poziomach kształcenia z dyplomami innych krajów o rozwiniętej edukacji.

Należy odpowiedzieć na pytanie, czy ministerstwo powinno oddziaływać na ofertę edukacyjną przez politykę kontraktowania kierunków studiów, a jeśli tak, to jak powinno to robić. Rozważenia wymaga wprowadzenie zmian w organizacji toku kształcenia (3+2+4 czy 4 + [1] + 4). Absolwenci muszą być lepiej przygotowani do startu zawodowego, ale poprawy wymaga też poziom ogólnego wykształcenia i kompetencji społecznych.

Na koniec pozostaje problem niezbyt wysokiego poziomu kandydatów na studia (efekty pracy szkół średnich). Być może trzeba powrócić do prowadzenia egzaminów wstępnych i innych działań selekcyjnych przy przyjęciu na studia lub dopuścić do ich wprowadzenia przez uczelnie na mocy przepisów wewnętrznych (oznacza to jednak zmniejszenie rangi matury).

4. *Zróżnicowanie modeli uczelni i instytucji badawczych – kierunek i instrumenty zmian*

Termin: 26-27 kwietnia 2017 r. (środa, czwartek)

Współorganizator: Politechnika Gdańska

Od wielu lat toczy się w Polsce dyskusja nad tym, czy należy zróżnicować typy uczelni, a szczególnie, czy i jak należy wyodrębnić grupę uczelni wiodących, które byłyby oparte na wysoce selektywnym naborze studentów, wyższych wymaganiach wobec kadry naukowo-dydaktycznej, inaczej definiowanych celach i rozliczaniu z efektów oraz na wyższym poziomie finansowania w przeliczeniu na studenta i zatrudnioną kadrę. Trzeba rozstrzygnąć, czy taki kierunek zmian jest pożądanym oraz w oparciu o jakie kryteria i mechanizmy należało takie zmiany wprowadzać. Ważną kwestią jest też, ile elitarnych uczelni powinno istnieć w Polsce, oraz czy podział ten ma być trwały, czy uczelnie mogą starać się o awans do elity.

Innym obszarem wymagającym rozstrzygnięć jest wyższe szkolnictwo zawodowe, którego funkcjonowanie budzi obecnie wiele zastrzeżeń. Rozstrzygnięć wymaga pożądanym kształt takich uczelni, ich kierunek rozwoju, mechanizmy finansowania i powiązania z regionalnym rynkiem pracy.

Kolejną ważną kwestią jest miejsce w nowym systemie Polskiej Akademii Nauk i instytutów badawczych. Zastanowić się trzeba nad modelem ich organizacji, zadaniami i finansowaniem, oraz ich relacjami z uczelniami z jednej strony, a sektorem gospodarki z drugiej.

5. *Finansowanie nauki i szkolnictwa wyższego*

Termin: 25-26 maja 2017 r. (czwartek, piątek)

Współorganizator: Politechnika Łódzka we współpracy z Uniwersytetem Łódzkim

Zasady finansowania nauki i szkolnictwa wyższego ze środków publicznych tworzą bodźce motywujące instytucje sektora akademickiego do podejmowania określonych kierunków aktywności. Dotacje budżetowe: podstawowa - w obszarze działalności dydaktycznej oraz statutowa - na finansowanie działalności badawczej stanowią podstawowy strumień środków

dla instytucji akademickich. Sposób podziału dotacji określony jest w rozporządzeniach Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, wydanych na podstawie odpowiednich delegacji ustawowych.

Sposób obliczania dotacji na zadania związane z kształceniem studentów, algorytm, ma za sobą już długą historię. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego podjęło ostatnio działania mające zwiększyć znaczenie czynników jakościowych. Jednak zarówno w przypadku jakości naukowej, jak i dydaktycznej powstaje pytanie co do wskaźników, które powinny je reprezentować w algorytmie podziału dotacji. Rozstrzygnąć należy też, w jakim stopniu działalność naukowa powinna być finansowana w trybie konkursowym, w postaci grantów badawczych, a w jakim (i na jakich zasadach) w oparciu o dotację podmiotową na działalność statutową.

Rozważane też są zmiany koncepcji finansowania, np. możliwość funkcjonowania obok algorytmu (a radykalnie: zamiast), kontraktowego systemu finansowania obejmującego część negocjowaną i przewidującego zobowiązania uczelni do realizacji określonych celów.

Trzeba rozstrzygnąć jakim stopniu w podziale środków publicznych na badania naukowe i szkolnictwo wyższe powinny uczestniczyć uczelnie niepubliczne.

Rozważenia wymagają również zasady finansowania nauki i szkolnictwa wyższego ze środków, którymi zarządzają agencje badawcze, NCN i NCBR, czy fundacje, jak np. FNP czy FRSE.

6. Ustrój i zarządzanie w szkolnictwie wyższym

Termin: 19-20 czerwca 2017 r. (poniedziałek, wtorek)

Miejsce: Uniwersytet Warszawski

W specjalistycznych opracowaniach krytykowany jest polski system wyłaniania władz uczelni przez wybory i podkreślane są zalety wyboru konkursowego z silnym udziałem ciała niezależnego od zatrudnionych w uczelni pracowników, które także powinno pełnić funkcje swoistej rady nadzorczej zarządu uczelni. Przeciwnicy tego rodzaju zmian mówią, że wprowadzenie ich groziłoby ograniczeniem autonomii uczelni, wolności badań naukowych i kształcenia, zdominowaniem przez interesy polityczne lub gospodarcze, oraz stanowiłoby zerwanie z tradycją. Czy radykalne zmiany sposobu wyłaniania władz uczelni i zakresu ich kompetencji są w Polsce potrzebne i czy zostaną zaakceptowane przez środowisko? Czy bez takich zmian możliwy jest znaczący wzrost jakości badań i kształcenia?

Namysłu wymagają kompetencje poszczególnych organów uczelni, zakres autonomii szkół wyższych, oraz podział kompetencji pomiędzy ministra nauki i szkolnictwa wyższego lub rząd, a organy uczelni oraz koncepcja statusu prawnego uczelni.

Narodowy Kongres Nauki

Termin: 19-20 września 2017 r. (wtorek, środa)

Miejsce: Centrum Kongresowe ICE Kraków

Narodowy Kongres Nauki będzie stanowił podsumowanie debaty toczącej się na konferencjach programowych. Centralną pozycją na kongresie będzie prezentacja założeń ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Poszczególnym obszarom regulowanym przez tę ustawę zostaną poświęcone panele i seminaria. Kongres podejmie kwestię wyróżnienia potencjałów szczególnego rozwoju w polskiej nauce, zajmie się także wykorzystaniem funduszy krajowych i unijnych, służących rozwojowi badań naukowych, współpracy nauki z gospodarką oraz rozwojowi edukacji na poziomie wyższym.

Sesjom kongresu będzie towarzyszyć prezentacja wybitnych osiągnięć badawczych i wdrożeniowych ostatnich lat, najlepszych praktyk edukacyjnych, przykładów z obszaru zarządzania uczelnią i jednostką badawczą oraz warsztaty transferu dobrych praktyk z udziałem gości krajowych i zagranicznych. Szansę zaprezentowania uzyskają wyróżniające się startupy akademickie i jednostki organizacyjne uczelni szczególnie intensywnie współpracujące na zasadach komercyjnych z gospodarką lub administracją publiczną.